

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԹՈՐՈՍ ՏԱՐՈՆԱՅԻ

Մնած է Հաւանորար ԺԳ. Դարու վերջին քառորդին սկիզբները: Որդին էր Սարգիս Քաւանայի՝ Տարօնէն, եւ Սարիամի՝ Մուշ քաղաքէն: Պապը կը կոչուէր Սիաբ: Ունէր եղբայր մը՝ Մարտիրոս Քաւանայ: Ուսած կրնայ ըլլալ Նախ Տարօնի եւ ապա Գլածորի մէջ: Իր գրչական եւ նկարչական աշխատանքը կը տարածուի առնուազն քառասունամեակի մը վրայ (1307-1346): Ընդհանրապէս գործած է Գլածորի մէջ (1307-1328), ապա կը տեսնենք զինքը Տարօն (1329), Ապառունիք եւ Թոքրակ (1330, 1331), յաջորդ տարին, 1332ին, վերադարձած կ'երեւի Գլածոր: Հետագայ տարիներուն համար որաչ Կոնստանդնուպոլիս կը պակսին:

Իր քանթ գործերը, մօտ երկու տասնեակ, կը ներկայացնենք ատրեւ ժամանակահատկան կարգով:

1.— 1307, Սիւնեոց աշխարհ [Գլածոր], Աւետարան: Գրուած է Դուիթ Վարդապետի չրամանով, ձեռամբ Պօղոս Գրչի: Նկարադարձած է Թորոս — Ձեռ. Վենետիկի, Թիւ 1917: Բազմադէպ, 1947, էջ 218-219: էջմիածին, 1957, Յլւ.—Ողտ., էջ 64:

2.— 1314, Գլածոր, Պատճառ Սահմանաց Գրոց: Գրած է Միւիթար կրօնաւոր եղբակցի՝ Յովմանեցի Գրիգորիս կրօնաւորի համար. ծաղկադարձած է Թորոս, ինչպէս զօղասանական բաւերով կը յատնի Միւիթար Գրչի: «Եւ Հանդիպեալ լարեմիտ եւ քաղցրատեսակ եղբոր՝ լցեալ ամենայն իմաստութեամբ, եւս առաւել զբականութեամբ եւ ծաղկաւորութեամբ, անուի կոչեցեալ Թորոս՝ ի Տարօն դաւառէ, ծաղկադարձեաց զգիրքս զայս՝ վասն յոյժ սիրելոյ զմեզ» Լ. Ուշիկեան, Եփեսոսկարանք ԺԳ. Դարի, Թիւ 136:

3.— 1317, Գլածոր? Աւետարան — Ձեռ.

Երեւանի, Թ. 8936: էջմիածին, 1957, Յլւ.—Ողտ., էջ 65(6):

4.— 1317, Գլածոր? Աւետարան, Գրչութիւնը կառարած են Ստացորդ՝ Կիրակոս Վարդապետ, եւ Նկարադարձը՝ Թորոս — Ձեռ. Երեւանի, Թ. 353:

5.— 1317-1318, Գլածոր, Ոսկեփորիկ: Գրած է Սարգիս Արեղայ, ձեռնաւորութեամբ Գրիգորիոսի եւ Մամաթաթունի. ծաղկած է Թորոս — Ձեռ. Վենետիկի, Թ. 265:

6.— 1318, Գլածոր, Աւետարան, Եռայի Նշեցոյ համար: Գրիչն է Ստեփանոս, Նկարադարձը՝ Թորոս — Ձեռ. Երեւանի, Թ. 206:

7.— 1321, Գլածոր, Աւետարան, Մարտիրոս Վարդապետի համար: Գրիչն է Կիրիւն, զատկերները Նկարադր՝ Թորոս — Ձեռ. Բրիտ. Թանգարանի, Թ. 14:

8.— 1321, Գլածոր? Աւետարան: Գրած եւ Նկարադարձած է Պարոն Բուրթլիի աւսուցիչին՝ Վախաթի իշխանուհիին համար — Ձեռ. Ս. Յ. Թ. 2360, յոյժ վնասուած եւ նորոգութեան ենթարկուած:

9.— 1322? Գլածոր? Ողորդիւր: Գրած եւ ծաղկած է — Ձեռ. Հայկ. Թ. 110 (72): Ա. Արք. Սիրմէնեան, Յուլիան Ձեռ. Հայկ.— 1935, էջ 187-189:

10.— 1323, Գլածոր, Յաղպա Եօթն Ողորդաց Եկեղեցւոյ, Թրքմ. Յովհաննէս Մործորեցի. գրած է Սարգիս Վարդապետի համար — Ձեռ. Երեւանի, Թ. 560:

11.— 1323, Գլածոր, Աւետարան, Եռայի Նշեցոյ համար. Թորոս լատ աշխատած է «Ի խորան, ի ծաղիկ, ի զլիսպիք» — Ձեռ. Երեւանի, Թ. 6289:

12.— Ն. Ք. 1328, Աւետարան: Օրինակուած է Մովսէս Գրչին, 1307ին, Նորավանքի մէջ, Յովհաննէս Որպիւի Եպիսկոպոսի

պատուէրով: Նկարագրւած է Թորոս, 1331էն տող 1-ը, 2 հո. յԱմերիկա, Բաղմա-
վայ, 1947, էջ 216-218:

13-ը 1328, Գրաձոր, Աստուածաշունչ, Հայրապետի Առաքել Վարդապետի համար: Գրին է Դաւիթ կուտակած Քահանայ Գեո-
ղեցի. ծաղկած է Թորոս-ը Գ. Արք. Յով-
սէփեան, Խաղարկեանք, Գ. Հատոր, էջ 105:

14-ը 1329, Տարօն, Աւետարան, Մար-
տիրոսի որդի Պարոնչուհի համար. գրած է
ծաղկած է-ը Յիշտ. ԺԴ. Դարի, էջ 215:

15-ը 1330, Ապահուեանց պալատ, Աւե-
տարան, գրած է նկարագրւած է-ը Խաղ-
արկեանք, Գ. էջ 175-176:

16-ը 1331, Թանգակ, Ապահուեանք, ձա-

յսց, Ստեփանոս կրօնաւորի համար: Գրած
է Յովհաննէս Քահանայ. ծաղկումը կատա-
րած է Թորոս-ը 2 հո. Ս. Յ. Թ. 95:

17-ը 1332, Գրաձոր-Քոնայ, Աստուա-
ծաշունչ, Տարօնացի Ներսէս Վարդապետի
համար: Գրած են եփրեմ եւ Դաւիթ, ծաղ-
կած է Թորոս-ը 2 հո. Վեհեարիկի, Թ. 12:
Յիշտ. ԺԴ. Դարի, Թ. 307:

18-ը 1346-ը Ժողովածու. գրած է Սա-
նահեցի Մարտիրոս Քահանայի համար-
ը 2 հո. Երեւանի, Թ. 2187:

Ուզգիւի-ը Մեր նախորդ յօդուածին
վերնադիրը կարգաւ թորոս Գեո. Հոսովը-
լայեցիք:

Ն. ԵՊՍ. ԵՌՎԱԿԱՆ